

ԱՆԵԼ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Տոբթոր Կարօ Յարութիւն Կարապետեան, գրչանունով Անել, ծնած է Նրուսաղէմ, 1922ին: Նրորդն է Զէյթունցի ընտանիքի մը չորս զաւակներուն: Իր նախնական կրթութիւնը կը ստանայ Նրուսաղէմի Սրբոց Թարգմանչաց Ազգային Նրկսեռ Վարժարանին մէջ:

1936ին, Թարգմանչաց վարժարանէն շրջանաւարտ, կը մտնէ Նրուսաղէմի Ֆրէրներու Գոլէնը: Այնտեղ կը ծանօթանայ երոպական եւ մասնաւորապէս ֆրանսական մտածելակերպին, հոգեբանութեան եւ գրականութեան:

Գրական իր հետաքրքրութիւնը կանուխէն կը սկսի: 12 տարեկանին կը գրէ իր առաջին քանաստեղծութիւնը: 1944 թուականին կը մեկնի Պէյրութ՝ իրրեւ թշկական ուսանող: Այս կ'ըլլայ առաջին քաժանումը ընտանիքէն: Սիրելիի մը մահն է, որ զայն կը մղէ թշկութիւն ուսանելու:

Իրրեւ թշիշկ եւ իրրեւ գրող ինք կը հաւատայ թէ թշկութիւնը եւ գրականութիւնը իրարամերժ ասպարէզներ չեն, այլ ընդհակառակը, իրար կը լրացնեն, քանի երկուքն ալ կեանքի գիտութիւններ են եւ զայն հասկնալու կը ծառայեն: Իրենց գոյակցութեան միակ արգելքը «ժամանակն է»: Իսկ Տոբթ. Կարապետեան, իր արտասովոր կամքով, կանուխէն սորված է տրամադրելի ժամանակը գործածելու արուեստը:

Իր քերթուածներուն առաջին հատորը՝ «Մութ Ցաւեր» (1945), կը հրատարակուի Անել գրչանունով, Նրուսաղէմ: Անոր կը յաջորդէ 1949ին՝ երկրորդ հատորը՝ «Տեսիլք Գիւնովի», տպուած Պէյրութ:

1951ին Պէյրութի Ֆրանսական թշկական համալսարանը աւարտելէ ետք կը վերադառնայ Նրուսաղէմ, ու կ'աշխատի իրր թշիշկ՝ Միացեալ Ազգերու Օկիւսթա Վիթթորիա հիւանդանոցին մէջ: Նոյն տարին կ'ամուսնանայ, եւ 1952ին մանչ զաւակով մը կը քախտաւորուի:

1955ին կը հրատարակուի Անելի քանաստեղծութիւններու երրորդ հատորը՝ «Պարը Յոյսին», Նրուսաղէմ:

Նոյն տարին կը մեկնի Միացեալ Նահանգներ՝ սրտի իր մասնագիտութիւնը կատարելագործելու համար Պոսթոնի Հարվըրտ համալսարանին մէջ, ուր կ'աշակերտի աշխարհահռչակ ուսուցիչ եւ սրտաքան Փօլ Տատլի Ուայթին:

Թշկութեան մէջ իր հետախուզութիւնները մասնաւորապէս ընդգրկած են սրտի Ռումաթիզմի, եւ սրտի տագնապի հիւանդութիւնները: Նոյնպէս ան մասնակցած՝ եւ իր քաժինը քերած է սրտի մեքենայի գիտին (Cardiac Pacemaker), որ ամբողջ աշխարհի մէջ առաջին անգամ գործածուեցաւ Հարվըրտ համալսարանին մէջ, 1960ին:

Այս աշխատանքներուն առընթեր՝ Տոբթ. Կարօ Կարապետեան կը կիրարկէ թշկական իր ասպարէզը Պոսթոն, ուր կ'աշխատի իրրեւ սրտաքան եւ Հարվըրտ համալսարանին մէջ իրրեւ դասախօս:

Բացի քանաստեղծութենէն, Անելի գրական գործունէութիւնը կ'արտայայտուի հոգեբանական վէպով մը՝ «Որդի Մարդոյ», որ կը հրատարակուի 1975ին Նրուսաղէմ: Անոր կը յաջորդեն քազմաթիւ տպուած եւ անտիպ քերթուածներ ու պատմութեանք, որոնց մէջ կարելի է յիշել «Խնձր Բիւզանդը», «Նս Պիլիլ Գացի», «Հայր Խորէնը»:

Անել տուած է նաեւ գրական դասախօսութիւններ Երուսաղէմի, Գանատայի, Անգլիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու զանազան քաղաքներուն մէջ:

Անելի ֆերթուածները եւ պատմութիւնները տպուած են հետեւեալ հրատարակութիւններուն մէջ. «Սիոն» ամսագիր (Երուսաղէմ), «Մարմարա» օրաթերթ (Պոլիս), «Հայրենիք» եւ «Պայքար» օրաթերթ (Պոսթոն), «Նաւասարդ» գրական ամսաթերթ (Գալիֆորնիա), «Բագին» գրական ամսաթերթ (Պէրու), «Շիրակ» գրական ամսաթերթ (Պէրու), «Հորիզոն» եւ «Ապագայ» շաբաթաթերթ (Գանատա), «Նայիրի» շաբաթաթերթ (Պէրու), «Արեւ» օրաթերթ (Գահիրէ), «Հայաստանեայց Եկեղեցի» ամսաթերթ (Նիւ Եորք), եւայլն:

Անելի գրական 40-ամեայ յոբելանը տօնուեցաւ Երուսաղէմ, Ֆիլատելֆիա, Նիւ Եորք, Պոսթոն, Լոս-Անճելոս, Բարիդ, Լոնտոն, Ժընեւ եւ Վիէննա: Այս առթիւ իր ֆերթուածներու «Հատընտիր»ը հրատարակուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, 1985ին:

Երջանկայիշատակ Նոյի Պատրիարք Անելին շնորհեց «Սուրբ Յակոբ» շքանշանը 1968ին:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Անելի գրական եւ գիտական ներդրումներուն ի գնահատումն, պատուեց զայն, տարբեր առիթներով, անոր շնորհելով «Սուրբ Ներսէս Շնորհալի» (1985), եւ «Սուրբ Սահակ-Մեսրոպ» (1992) շքանշանները:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա. Անելին շնորհեց «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» Ա. կարգի շքանշանը, 1997ին:

Իսկ Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, 1998ին զայն պատուեց «Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշանով:

Հոկտ. 28, 1999ին, Անել ընտրուեցաւ Հայաստանի Գրողներու Միութեան անդամ:

Անել ունի տակաւին ֆերթուածներու հոյլ մը. նաեւ՝ Սփիւռքի հայ կեանքին վերաբերեալ վէպ մը՝ «Նոթր իտէալ». եւ «Խոր Վիրապ» հոգեբանական վէպին առընթեր՝ պատմութիւններու շարք մը, որոնք կը սպասեն հրատարակութեան: Հրատարակութեան պատրաստ է նաեւ «Ի Լրումն Ժամանակի» բանաստեղծական հատորը:

«Հայկական Համագումար»ի հիմնադիր անդամներէն՝ Անել մաս կը կազմէր նաեւ նոյն հաստատութեան Տնօրէն Ժողովին՝ (Board of Directors), 1973-1976:

Անել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան պատգամաւոր էր Երուսաղէմէն, 1999ին:

Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Ռոպերթ Քոչարեան, 2001, Մարտի 31ի հրամանագրով պարգեւատրեց Անելը «Մովսէս Խորենացի» շքանշանով:

Անել հոգին աւանդեց 24 Յունիս 2001ին, Բարիդ: Մարմինը փոխադրուեցաւ Երուսաղէմ. թաղումը կատարուեցաւ Ս. Փրկիչ, Հայկական Գերեզմանատան մէջ, Սիոնի քարձունքին, 29 Յունիս, 2001ին: